II.1 TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE IN SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE MED PREBIVALSTVOM, STARIM 50 LET IN VEČ

Nada Stropnik, Andrej Srakar,
Inštitut za ekonomska raziskovanja

Ključne ugotovitve:

• Stopnja tveganja relativne revščine med osebami, starimi 50 let in več, (38%) in pogostost subjektivnega občutenja revščine med tem prebivalstvom (22%) sta v Sloveniji primerjalno med najvišjimi.

• Korelacija med tveganjem relativne revščine in oceno, da lastno gospodinjstvo s svojim dohodkom zelo težko shaja iz meseca v mesec, je na splošno precej visoka (0,44) in močno statistično značilna.

• Na ravni posameznih držav pa razlika med deleži starejših, ki so izpostavljeni tveganju relativne revščine, in tistimi, ki z dohodki svojega gospodinjstva zelo težko shajajo, znaša od nekaj manj kot 10 odstotnih točk (v Belgiji) do skoraj 30 odstotnih točk (v Španiji in Avstriji).

1. Uvod

Evropska socialna politika se osredotoča na preprečevanje in zmanjševanje tveganja relativne revščine ter socialne izključenosti, pri čemer se posameznike primerja z ostalimi osebami v isti državi. Mera tveganja revščine je torej relativna in temelji na porazdelitvi dohodkov. Zaradi dejstva, da je opredelitev absolutnega praga revščine metodološko problematična in zato neuporabna za primerjalne analize, se za oceno dejanskega socialno-ekonomskega položaja uporabljajo tudi kazalniki materialne prikrajšanosti in subjektivne ocene lastnega položaja. Eden od teh kazalnikov je ocena, kako gospodinjstvo s svojimi dohodki shaja iz meseca v mesec.

Presenetljivo je, da meddržavne razlike med tveganjem relativne revščine in subjektivno oceno lastnega ekonomskega položaja niso bile pogosto predmet raziskovanja, še zlasti ne v zadnjem času. Največ tovrstnih primerjalnih analiz je bilo narejenih v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so postali dostopni mednarodno primerljivi anketni podatki o dohodkih gospodinjstev (ankete o dohodkih gospodinjstev v takratni Evropski skupnosti ali pa datoteke projekta Luxembourg Income Study) in so bile opredeljene mere relativne in subjektivne revščine. Tako so Van den Bosch idr. (1993) uporabili isti

kazalnik subjektivnega občutenja revščine, kot ga mi uporabljamo v tem članku, v primerjavi relativne in subjektivne revščine v sedmih državah Evropske unije. Förster, Tarcali in Till (2004) so primerjali različne mere revščine v 15 državah članicah EU, Sloveniji ter na Češkem in Madžarskem. Stropnik in Kump (2007) sta na podlagi podatkov Ankete o življenjskih pogojih (EU-SILC) primerjali tveganje relativne revščine in subjektivno revščino v devetih novih državah članicah Evropske unije ter v povprečju 15 starih držav članic. V tem tisočletju pa se je politično – in posledično tudi raziskovalno – zanimanje osredotočilo na širši koncept socialne izključenosti, ki poleg tveganja relativne revščine zajema materialno prikrajšanost (konceptualno opredeljeno z objektivnimi kazalniki) in delovno aktivnost gospodinjstev.

Namen tega prispevka je ugotoviti pogostost in velikost razhajanj med objektivno ocenjenim tveganjem revščine in subjektivnim občutenjem revščine v letih 2010 oz. 2011 med prebivalstvom, starim 50 let in več, v izbranih evropskih državah (vključno s Slovenijo in celo po statističnih regijah), ter nakazati dejavnike, ki nanje vplivajo.

2. Metoda

Uporabili smo podatke četrtega vala ankete SHARE, izvedenega leta 2011 med osebami, starimi 50 let in več, in sicer za tiste države, za katere so na voljo podatki o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka (OECD 2015).[1] Ekvivalentni dohodek je bilo namreč treba določiti kot dohodek gospodinjstva, utežen s korenom števila članov gospodinjstva. Razlog za to je nezmožnost uporabe ekvivalenčnih lestvic, ki določajo utež za vsakega člana gospodinjstva, saj iz podatkov raziskave SHARE ni znana starost članov gospodinjstva, in zato ni bilo možno ustrezno utežiti otrok. Objektivno tveganje revščine merimo z ekvivalentnim dohodkom ob upoštevanju praga tveganja relativne revščine na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Subjektivno občutenje revščine merimo s pozitivnimi odgovori na vprašanje: »Če pomislite na skupni mesečni dohodek vašega gospodinjstva, ali bi rekli, da vaše gospodinjstvo shaja iz meseca v mesec zelo težko?«

Korelacijo med tveganjem relativne revščine in oceno, da lastno gospodinjstvo s svojim dohodkom zelo težko shaja iz meseca v mesec, merimo s tetrakoričnim korelacijskim koeficientom, ker gre za dve dihotomni spremenljivki. Z deskriptivno statistično analizo ocenjujemo povezavo med demografskimi in socioekonomskimi značilnostmi anketirancev ter tveganjem relativne revščine oz. subjektivnim občutkom revščine. Te značilnosti so: spol, starost (petletne starostne skupine od starosti 50–54 let do 70–74 let ter starostna skupina 75 let in več), najvišja dosežena izobrazba (osnovna, srednja, višja/visoka), aktivnostni status, zakonski stan, velikost gospodinjstva, območje bivanja in premoženje (finančno in druge vrste – nepremičnine, avtomobili itd.). Jakost povezave merimo s Cramerjevim V, katerega vrednost je med 0 in 1; čim bližje je vrednosti 1, večja je jakost povezave.[2]

[1] Vir OECD-jevih podatkov o dohodkih je največkrat Anketa o življenjskih pogojih (EU Survey on Income and Living Conditions); glej: http://www.oecd.org/social/soc/IDD-Metadata.pdf. Devizni tečaji za leto 2010, uporabljeni za države, katerih valuta ni evro, so na voljo na: http://www.x-rates.com/.

[2] Za Cramerjev koeficient po navadi veljajo nekoliko nižja merila glede povezanosti, ki se nanašajo na stopinje prostosti: pri eni stopinji prostosti že pri koeficientu nad 0,50 lahko govorimo o razmeroma močni povezanosti med spremenljivkama, srednje močna je povezanost pri koeficientu 0,30 in majhna pri koeficientu nad 0,10.

3. Tveganje relativne revščine in subjektivno občutenje revščine med prebivalstvom, starim 50 let in več, v Sloveniji in nekaterih drugih evropskih državah

Po povprečnem tveganju relativne revščine med celotnim prebivalstvom se Slovenija odreže zelo dobro (boljše so Češka, Danska in Francija), a je hkrati med najslabšimi, kar zadeva tveganje relativne revščine med osebami, starimi 50 let in več (relativno revnih je 38 %; slabše je le še v Španiji ter na Portugalskem in Poljskem) (Slika 1). Tudi subjektivno občutenje revščine je v Sloveniji drugo najvišje (višje je le na Portugalskem): približno 22 % starejših oseb ocenjuje, da zelo težko shaja z dohodkom svojega gospodinjstva.

SLIKA 1: TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ (RELATIVNO TVEGANJE REVŠČINE TUDI ZA CELOTNO PREBIVALSTVO); IZBRANE DRŽAVE, V KATERIH JE IZVEDEN 4. VAL RAZISKAVE SHARE*****

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

*** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

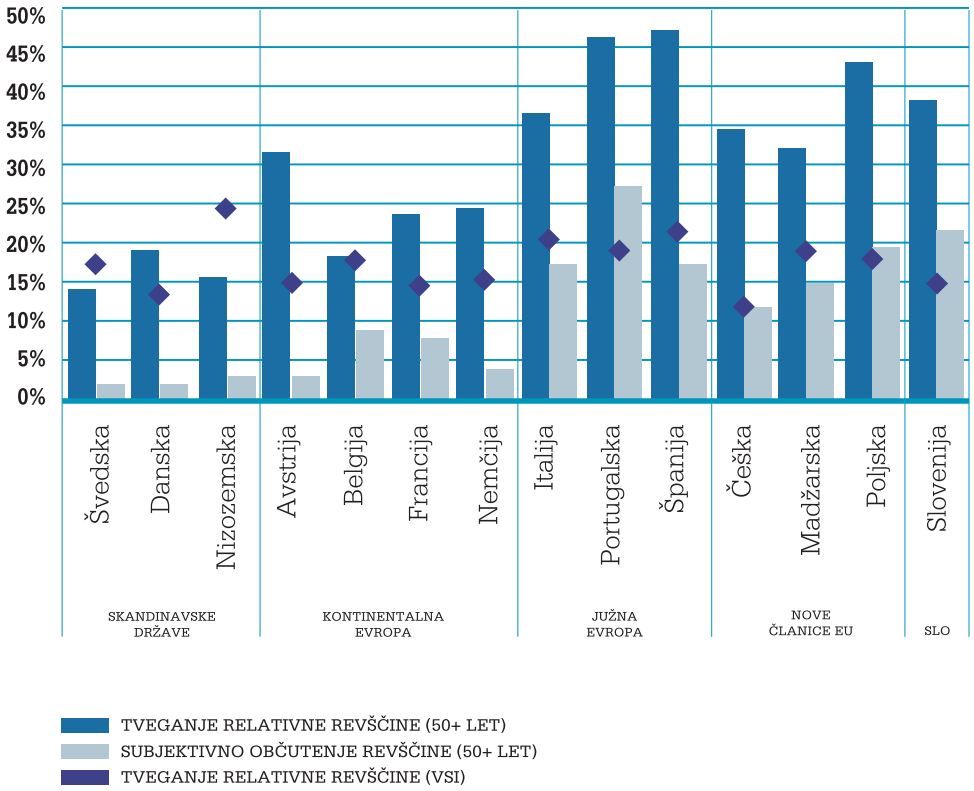

Primerjava izbranih držav, razvrščenih v skupine po modelih blaginje, kaže, da je tveganje relativne revščine med osebami nad 50 leti starosti najvišje v sredozemskih, najnižje pa v skandinavskih državah (Slika 1). Težko bi rekli, da je to presenečenje, tudi zaradi izredno težkega ekonomskega položaja v sredozemskih državah po začetku finančne in gospodarske krize leta 2008. Razvidno pa je tudi, da je situacija v vzhodnoevropskih državah in Sloveniji le nekoliko manj neugodna kot v sredozemskih državah. Podobne ugotovitve veljajo tudi za subjektivno občutenje revščine, le da na precej nižji ravni. Porazdelitev držav glede na razmerje med deleži starejšega prebivalstva, ki je glede na dohodke svojega gospodinjstva izpostavljeno tveganju relativne revščine, in deleži tistih, ki menijo, da z dohodki svojega gospodinjstva zelo težko shajajo, je nazorno prikazana na Sliki 2.

SLIKA 2: RAZMERJE MED TVEGANJEM RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNIM OBČUTENJEM REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ (RELATIVNO TVEGANJE REVŠČINE TUDI ZA CELOTNO PREBIVALSTVO); IZBRANE DRŽAVE, V KATERIH JE IZVEDEN 4. VAL RAZISKAVE SHARE*****

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

*** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

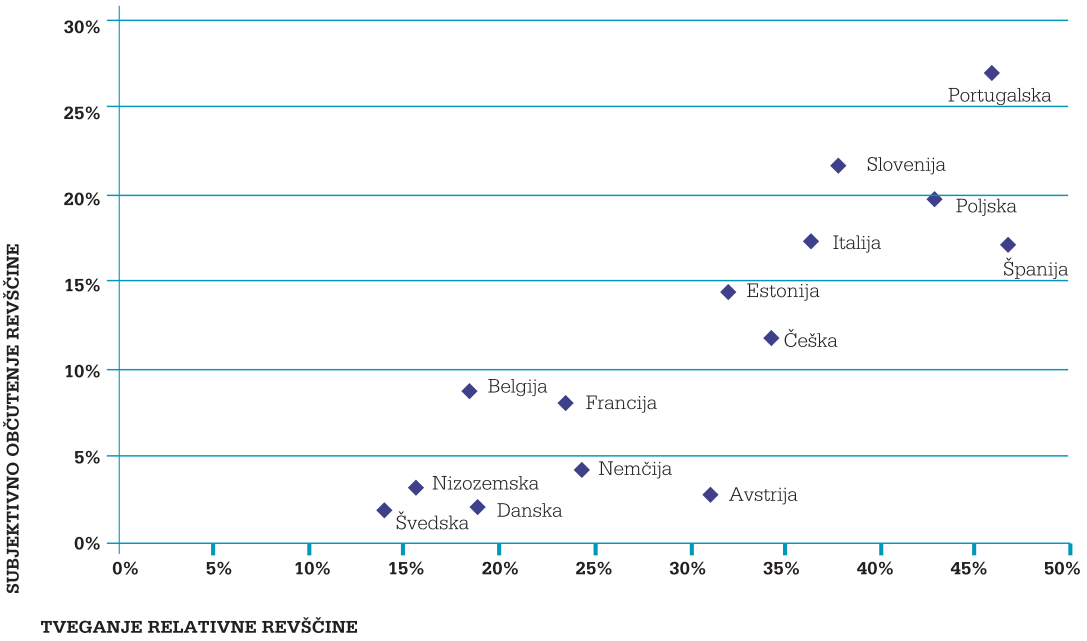

Pri tem je zanimivo, da so razlike v tveganju relativne revščine za celotno prebivalstvo posameznih izbranih držav na splošno manjše med modeli blaginje kot znotraj skandinavskega in vzhodnoevropskega modela (npr. razlika med Dansko in Nizozemsko ali pa med Češko in Estonijo) (Slika 1). Na Nizozemskem in Švedskem je tveganje relativne revščine za osebe, stare 50 let in več, za približno 9 oz. 3 odstotne točke nižje od tistega za celotno prebivalstvo. Na drugi strani pa je tveganje relativne revščine za starejše za več kot 20 odstotnih točk višje od državnega povprečja na Portugalskem (celo za 28 odstotnih točk), v Španiji, Sloveniji (za 25 odstotnih točk) in na Češkem.

Korelacija med tveganjem relativne revščine in oceno, da lastno gospodinjstvo s svojim dohodkom iz meseca v mesec shaja zelo težko, znaša 0,44 in je močno statistično značilna. Slednja ugotovitev velja tudi za posamezne starostne skupine, je pa moč povezave največja pri najmlajši skupini (51–65 let) in nato pada. Iz tega sklepamo, da sta oba kazalnika revščine sicer močno statistično povezana (kar je bilo tudi pričakovati), a hkrati med njima obstajajo razlike (tako po posameznikih kot po državah), ki jih bo v prihodnje treba pojasniti.

Razlika med deleži starejših, ki so izpostavljeni tveganju relativne revščine, in tistimi, ki z dohodki svojega gospodinjstva zelo težko shajajo, znaša do skoraj 30 odstotnih točk v Španiji in Avstriji, najnižja pa je v Belgiji (nekaj manj kot 10 odstotnih točk) (Slika 1). Gledano po modelih blaginje, so največje razlike v skupini držav s celinskim modelom, in to predvsem zaradi razlik v tveganju relativne revščine, čeprav tudi ugotavljamo, da v državah z najvišjim tveganjem relativne revščine med starejšimi (Avstrija in Nemčija) hkrati beležijo najnižji stopnji subjektivno ocenjene revščine.[3]

[3] Takšne razlike med državami pri »objektivni« in subjektivni oceni materialnega, socialnega ali zdravstvenega stanja so sicer že bile predmet analiz tudi z uporabo podatkov SHARE (npr. Jürges, 2005), vendar pa ne tudi zadovoljivo pojasnjene, kar je lahko predmet nadaljnjih raziskovanj.

SLIKA 3: TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE*; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; SLOVENIJA IN IZBRANE EVROPSKE DRŽAVE GLEDE NA MODEL BLAGINJE; PO STAROSTNIH SKUPINAH**

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

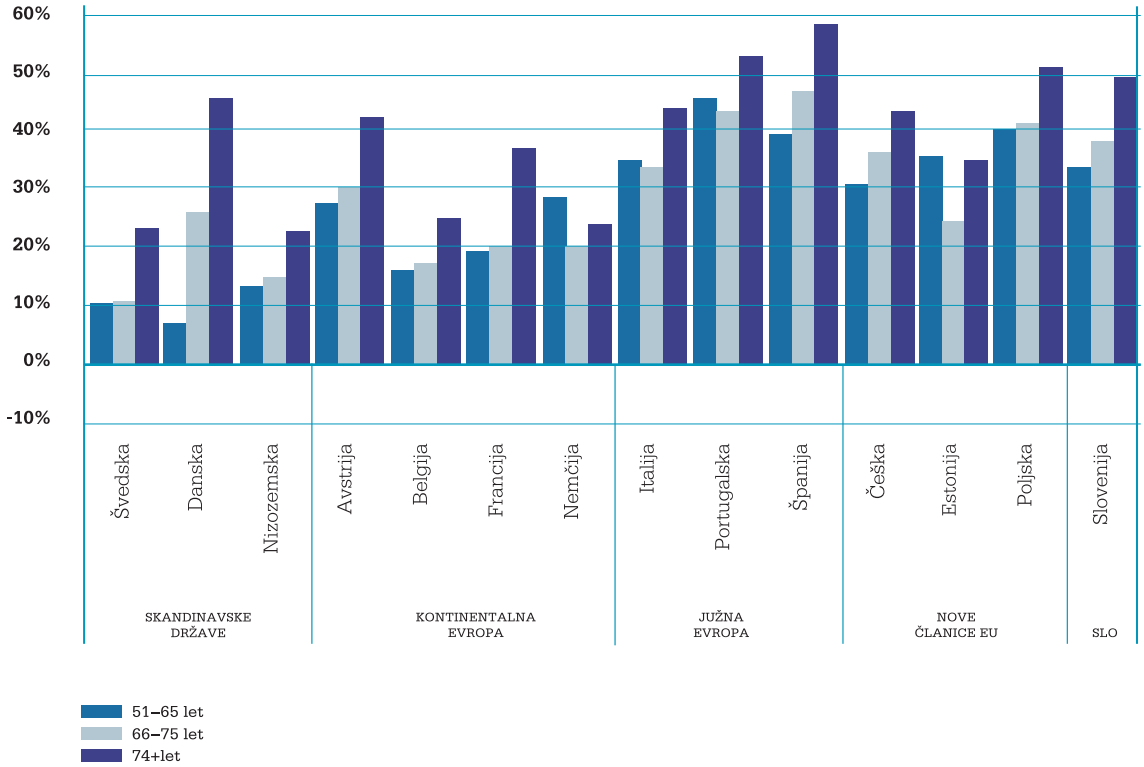

Zanimive so razlike po starostnih skupinah,[4] tako med pogostostjo tveganja relativne revščine in subjektivnim občutenjem revščine kot na ravni posameznih kazalnikov (Sliki 3 in 4). Tveganje relativne revščine je praviloma višje za vsako starejšo starostno skupino in je za najstarejšo skupino (76 let in več) občutno višje kot za mlajši dve. Izjeme so Estonija, Nemčija, Portugalska in Italija, kjer je tveganje relativne revščine višje v starosti 51–65 let kot v starosti 66–75 let. V državah s skandinavskim, celinskim in vzhodnoevropskim modelom blaginje delež oseb, katerih gospodinjstva s svojim dohodkom zelo težko shajajo, načeloma s starostjo upada. Pri tem je za vzhodnoevropske države značilna razširjenost subjektivnega občutenja revščine v starostni skupini 51–65 let. V sredozemskem modelu blaginje subjektivno revščino najmanj pogosto najdemo med osebami, starimi 66–75 let. Slovenija je edini primer naraščanja subjektivnega občutenja revščine s starostjo, kar bi bilo vredno natančneje preučiti.

[4] Zaradi primerjave s kazalniki OECD (2015) (Slika 1) smo tukaj uporabili njihove starostne skupine.

SLIKA 4: SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE*; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; SLOVENIJA IN IZBRANE EVROPSKE DRŽAVE GLEDE NA MODEL BLAGINJE; PO STAROSTNIH SKUPINAH**

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

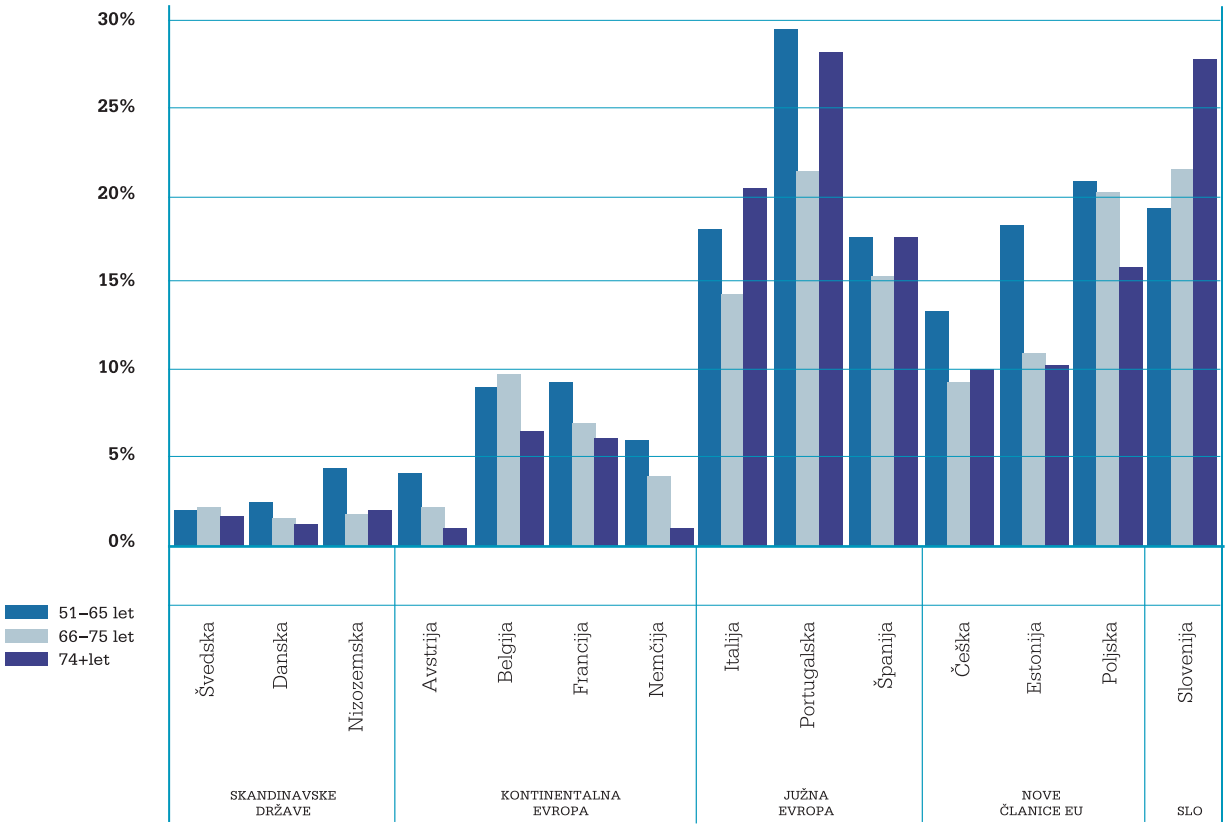

Vse izbrane demografske in socioekonomske značilnosti, prikazane v Tabeli 1 in na Sliki 5, so statistično značilno povezane tako s tveganjem relativne revščine kot s subjektivnim občutenjem revščine; to ne velja le za povezavo med spolom in subjektivnim občutenjem revščine. Povezave so razmeroma šibke: najvišja vrednost Cramerjevega koeficienta (0,35) je za povezavo med premoženjem in subjektivnim občutenjem revščine, najšibkejša pa je povezava med spolom in tveganjem relativne revščine oziroma subjektivnim občutenjem revščine ter med velikostjo gospodinjstva, območjem bivanja oziroma starostjo na eni strani in subjektivnim občutenjem revščine na drugi. Tako tveganje relativne revščine kot subjektivno občutenje revščine med osebami nad 50 let s starostjo najprej upada; najnižji sta v starostni skupini 60–64 let do starosti, nato pa naraščata. Po pričakovanju vrednosti obeh opazovanih kazalnikov z višanjem izobrazbe in obsegom premoženja upadajo ter so nižje za (samo)zaposlene kot za upokojence in še zlasti druge osebe. Manj tveganja/občutenja revščine je med moškimi, tistimi, ki živijo s partnerjem (oziroma nasploh še z eno osebo), in tistimi, ki živijo v urbanem območju.

TABELA 1: TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; IZBRANE DRŽAVE, V KATERIH JE IZVEDEN 4. VAL RAZISKAVE SHARE*****

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

*** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

		TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE (%)	n	SIGNIFIKANT-NOST	CRAMERJEV V	SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE (%)	n	SIGNIFIKANT-NOST	CRAMERJEV V
Spol	moški	33,33	398	0,000	0,0838	20,63	236	0,304	0,0201
	ženske	41,52	632			22,30	326		
Starost	50–54 let	36,81	141	0,000	0,1297	21,94	79	0,000	0,0949
	55–59 let	33,57	189			19,96	107		
	60–64 let	31,90	148			17,08	76		
	65–69 let	34,69	128			18,77	67		
	70–74 let	38,59	137			21,11	72		
	75+ let	49,31	287			28,40	161		
Izobrazba	osnovna	55,37	521	0,000	0,2871	34,54	316	0,000	0,2552
	srednja	32,83	434			17,64	224		
	terciarna	16,44	73			5,06	21		
Aktivnostni status	upokojenci	36,85	668	0,000	0,1615	19,85	350	0,000	0,2166
	zaposleni samozaposleni	27,69	139			11,91	56		
	drugo	55,65	192			43,07	143		
Zakonski stan	živi brez partnerja	61,90	424	0,000	–0,2870	29,38	198	0,000	–0,1122
	živi s partnerjem	29,84	606			18,84	364		
Velikost gospodinj-stva	živi sam	58,79	291	0,000	0,2384	27,46	134	0,000	0,0774
	živi še z eno osebo	27,96	382			21,48	281		
	živi z več kot eno osebo	41,75	357			18,15	147		
Območje bivanja	urbano	29,32	236	0,000	0,1656	17,04	136	0,000	0,0865
	ruralno	45,72	523			24,23	275		
Premoženje	spodnji tercil	55,17	496	0,000	0,2881	40,57	353	0,000	0,3473
	srednji tercil	37,89	344			17,94	155		
	zgornji tercil	20,90	190			6,19	54		

SLIKA 5: TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; IZBRANE DRŽAVE, V KATERIH JE IZVEDEN 4. VAL RAZISKAVE SHARE*****

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

** Izbrali smo tiste države, za katere so na voljo podatki OECD-ja o pragu tveganja relativne revščine za celotno prebivalstvo, izračunani na podlagi ustrezno definiranega ekvivalentnega dohodka.

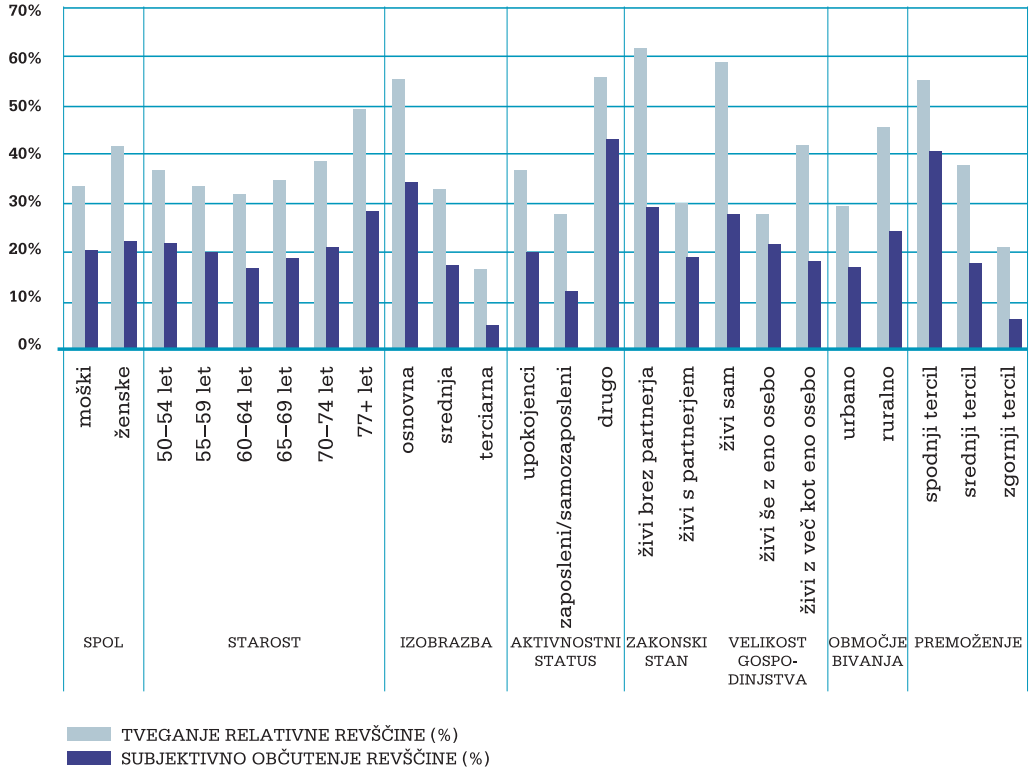

Razlike med slovenskimi regijami so precejšnje (Slika 6). Daleč najpogostejše tveganje relativne revščine med starejšim prebivalstvom je v Podravski regiji, kjer kar 60 % oseb, starih 50 let in več, živi v gospodinjstvih z dohodki pod pragom tveganja revščine. V šestih regijah in v državnem poprečju je takšnih okrog 40 % starejšega prebivalstva, v štirih regijah pa okrog 30 %. Najmanj pogosto je tveganje relativne revščine med starejšim prebivalstvom v Obalno-kraški regiji. To je hkrati edina regija, kjer pogostost tveganja relativne revščine presega pogostost subjektivnega občutenja revščine, čeprav le za tri odstotne točke. Delež starejših, katerih gospodinjstva s svojim dohodkom zelo težko shajajo iz meseca v mesec, je v razponu med 6 % v Spodnjeposavski regiji in 8 % v Koroški regiji ter 51 % v Podravski regiji (v štirih regijah je med 10 in 15 %, v petih pa med 20 in 25 %). Razmerja med deleži starejšega prebivalstva, ki je glede na dohodke izpostavljeno tveganju relativne revščine, in deleži tistih, ki menijo, da z dohodki svojega gospodinjstva zelo težko shajajo, po slovenskih

regijah je razvidno iz Slike 7. Oba kazalnika sta si najbolj blizu v Jugovzhodni Sloveniji in Obalno-kraški regiji, pa tudi v Goriški in Podravski regiji, v preostalih regijah pa je razlika med njima v zelo veliki meri odvisna od vrednosti kazalnika »tveganje relativne revščine«.

SLIKA 6: TVEGANJE RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNO OBČUTENJE REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; SLOVENIJA IN NJENE STATISTIČNE REGIJE**

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

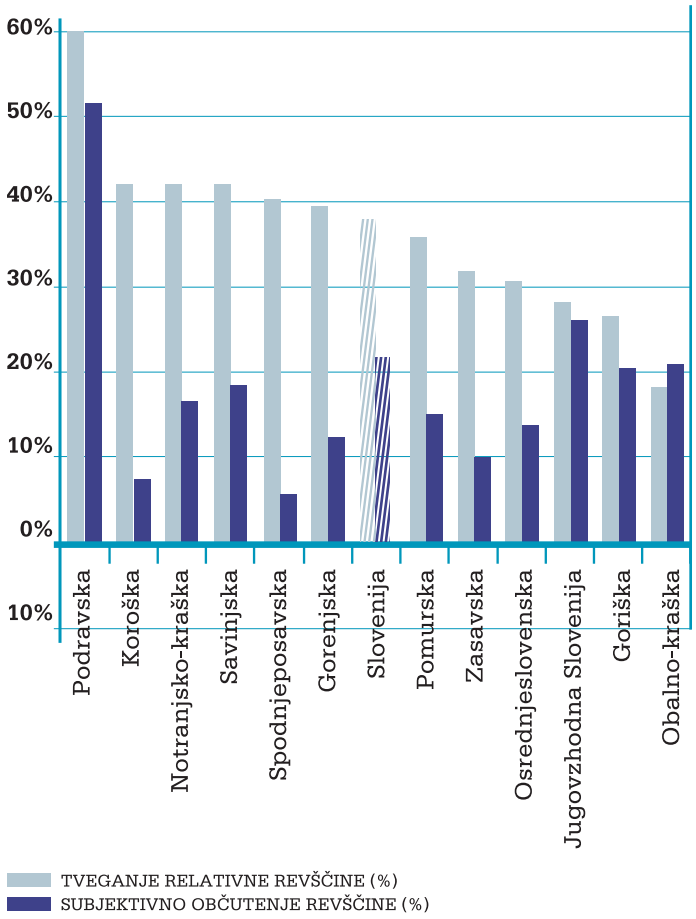

SLIKA 7: RAZMERJE MED TVEGANJEM RELATIVNE REVŠČINE* IN SUBJEKTIVNIM OBČUTENJEM REVŠČINE; OSEBE, STARE 50 LET IN VEČ; SLOVENIJA IN NJENE STATISTIČNE REGIJE**

Vir: lastni izračuni na temelju podatkov četrtega vala raziskave SHARE.

Opombe:

* Prag tveganja relativne revščine je na ravni 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka. Ekvivalentni dohodek je izračunan kot dohodek gospodinjstva v letu 2010, utežen s korenom števila članov gospodinjstva.

** Subjektivno revni so tisti, ki s skupnim mesečnim dohodkom svojega gospodinjstva leta 2011 zelo težko shajajo iz meseca v mesec.

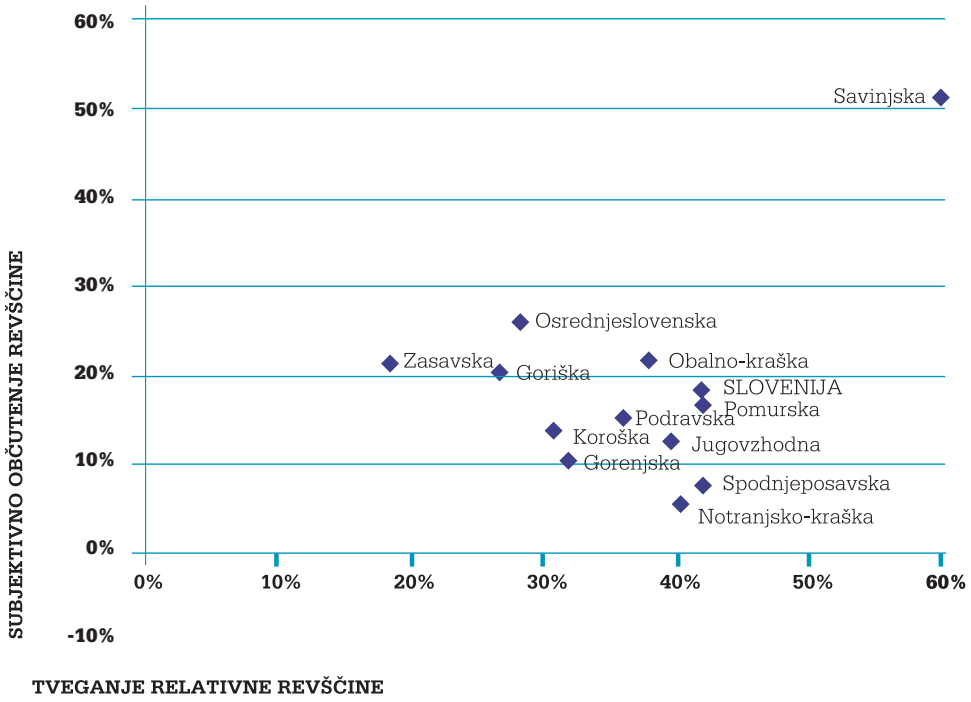

4. Zaključek - povzetek in implikacije za oblikovanje javnih politik

Analiza je pokazala precejšnje razhajanje med tveganjem relativne revščine in subjektivnim občutenjem revščine v večini obravnavanih držav, čeprav je korelacija med tema kazalnikoma na splošno pozitivna, razmeroma močna in statistično značilna. Glede na to, da imata oba kazalnika za podlago dohodke gospodinjstev, v katerih živijo starejše osebe, je treba razlago poiskati v drugih značilnostih teh kazalnikov. Na eni strani kazalnik tveganja relativne revščine temelji na izkazanih dohodkih, torej ne zajema morebitnega dohodka v naravi ter neizkazanega dohodka iz sive ekonomije in morebitnih drugih denarnih virov. Na vrednost kazalnika vpliva tudi način upoštevanja ekonomije obsega pri preračunu dohodka gospodinjstva v dohodek na člana. Pomembno je tudi to, da kazalnik meri relativno (in ne absolutno) revščino in da ima nekaj pomanjkljivosti: prag tveganja revščine je določen arbitrarno in je njegov odklon od praga absolutne revščine po državah različen (celo v različnih smereh) glede na njihovo razvitost. V revnejših državah so lahko absolutno revne tudi osebe iz gospodinjstev z dohodkom nad pragom tveganja relativne revščine, medtem

ko so v bogatih državah med relativno revnimi tudi osebe iz gospodinjstev z dostojno visokimi dohodki. Relativna revščina je dejansko mera dohodkovne neenakosti in prav zato ne govorimo o revščini, temveč o tveganju revščine. Na drugi strani pa je subjektivna ocena lastnega ekonomskega položaja odvisna od neizogibno pristranske ocene in lastnih pričakovanj. Če so pričakovanja nizka, tudi osebe z nizkimi dohodki gospodinjstva ne bodo menile, da shajajo zelo težko. Poleg tega se v subjektivnem občutenju revščine lahko odražajo tudi druge vrste stisk in težav, na primer zdravstvene (fizične in psihične).

Ker dejstvo, da oseba živi v gospodinjstvu z dohodkom pod pragom tveganja revščine, ni ne potreben ne zadosten pogoj za to, da je ta oseba dejansko revna (Dennis in Guio, 2004), je uporaba tega kazalnika pri oblikovanju politik, katerih cilj je zmanjšati revščino, precej omejena. To pomeni, da bomo tudi v prihodnje morali hkrati spremljati več kazalnikov revščine in materialne prikrajšanosti, saj bomo le tako v analizah zajeli večdimenzionalnost teh pojavov. V nasprotnem tvegamo sprejemanje enostranskih (morda celo pristranskih, a vsekakor napačnih) politik in ukrepov, ki bodo sicer sloneli na empiričnih, a zavajajočih izsledkih. Tega se pri svojem delu morajo zavedati politični odločevalci, saj takšne politike in ukrepi ne bodo mogli imeti potrebnih oz. pričakovanih učinkov.

Več raziskovalne pozornosti bo treba nameniti poglobljenim multivariatnim analizam, ki bodo razkrile vzročnost in povezanost med sociodemografskimi, ekonomskimi, zdravstvenimi in drugimi značilnostmi prebivalstva na eni strani ter različnimi oblikami tveganj relativne in subjektivno občutene revščine ter materialne prikrajšanosti na drugi. Nekaj konkretnih predlogov smo podali v tem članku, npr. potrebo po ugotavljanju vzrokov za neskladnost med tveganjem relativne revščine in subjektivno občuteno revščino na ravni posameznika in države. Podatki raziskave SHARE so bogat, čeprav ne edini vir podatkov za tovrstne analize.

Literatura

• Dennis, I., Guio, A.-C. (2004): Poverty and social exclusion in the EU. Statistics in focus, *Population and social conditions*, 16/2004. Luxembourg: Eurostat.

• Förster, M. F., Tarcali, G., Till, M. (2004): *Income and non-income poverty in Europe: What is the minimum acceptable standard in an enlarged European Union?* Dostopno na: http://www.researchgate.net/publication/227012666_The_relationship_between_income_and_subjective_well-being_Relative_or_absolute, dostop: 1. julij 2015

• OECD (2015): OECD Income Distribution Database (IDD): *Gini, poverty, income, Methods and Concepts*. Pariz: Organisation for Economic Co-operation and Development. Dostopno na: http://www.oecd.org/social/income-distribution-database.htm, dostop: 7. julij 2015.

• Stropnik, N., Kump, N. (2008): »Slovenia«. V: Vrooman, J. C. (ur.): *The elderly poor in the EU's new member states*. Bruselj : CEPS/ENEPRI.

• Van den Bosch, K., Callan, T., Estivill, J., Hausman, P., Jeandidier, B., Muffels, R., Yfantopoulos, J. (1993): »A comparison of poverty in seven countries and regions using subjective and relative measures«. *Journal of Population Economics*, 6: 235–259.